

Posudky oceněných prací v programu CBM

Adam Hemelík: *Rozbor poznámky k 54 . tvrzení části IV . s názvem O lidské nesvobodě neboli o síle afektů v díle Etika nizozemského racionalistického myslitele Barucha Spinozy a úvahy o této poznámce*

Adam Hemelík se jemně analyticky a promyšleně zamýšlí nad tím, co pro Spinozu znamená rozum a jednání z rozumu a co pro něj znamenají afekty. Spolu se Spinozou ukazuje, proč jednání z rozumu činí člověka svobodným a šťastným a naopak, proč afekty člověka zotročují, i když některé afekty, konkrétně lítost a pokora a naděje a strach ho také mohou přivést k rozumu a tím pádem ke svobodě a šťastnému životu, kdežto naopak proč nás pýcha vede jen k pádu, i když ten pád může znamenat obnovenou cestu lítosti a pokory k rozumu. Hemelík Spinozovy úvahy vede až k současnosti a propojuje je s problematikou svobody slova a současných nedemokratických režimů opírajících se o nesvobodné občany, kteří se neřídí vlastním rozumem, ale jen poslouchají totalitní vlády. Jediným kazem na kráse předložené úvahy jsou příliš dlouhé věty i některé odstavce.

Katarína Plaštiaková: *Lepšia budúcnosť*

Autorka v poměrně stručné, ale výstižné úvaze klade otázku po vzájemném vztahu rozumu a citů a za jakých okolností se mohou dostat do konfliktu. Pěkně vykládá, v jakých situacích může být strach pozitivní emocií. Autorka také stručně argumentuje, co je špatného na diktatuře: svobodný a šťastný je v ní jen diktátor. Mohli bychom ji namítnout, že ovšem v dějinách a dokonce v nedávných dějinách vznikly situace a to jak u nás, tak i na Slovensku, kdy si občané sami diktaturu zvolili a byli ochotni ji poměrně dlouho pasivně snášet a mnozí se v ní cítili šťastní, tedy nejen onen diktátor. Autorčina lepší budoucnost je umožněna jakousi harmonií rozumu i citů a nepovažuje za dobrý nápad, když se staví proti sobě. Poněkud utopicky vyznívá závěrečné volání po jednotné společnosti bez odsuzování a správné pochopení svobody bez zneužívání. Sice se od Spinozy poněkud odchýlila, ale představila svůj částečně vyargumentovaný názor.

Samuel Friedlaender: *Lítosť a pokora jako cesta (i) ke svobodě slova*

Autor v poměrně široce založené a rozkročené úvaze vychází z analýzy Spinozova textu, ale vcelku brzy přechází k problémům současného populismu a nacionalismu, polarizaci společnosti a těm, kdo s ní pracují a z ní těží. Autor se drží Spinozova schématu svobodného rozumu a emocí, které vedou k rozumu a svobodě či naopak od nich, ale podstatně rozšiřuje škálu zejména negativních emocí, tedy hněvu, nenávisti, závidění a žárlivosti. Domníváme se, že ono rozšíření se děje ve Spinozových intencích. Když se ovšem pustí do analýzy problémů současných demokratických společností a toho, jak jsou postiženi současným populismem a nacionalismem, tak už uvažuje na vlastní pěst. Autor vcelku přiměřeně detekuje neukázněnost a nekorektnost některých politiků, ale při nálepkování skupin jejich voličů prozrazuje v zásadě prvoplánové a zjednodušené vidění věcí a nezamýšlí se hlouběji nad příčinami současného stavu a zda na vině současné krize není jen nálepkování, ale i nálepkování nálepkování. Autor prozrazuje jisté rezervy v kritické sebereflexi vlastního stanoviska.